

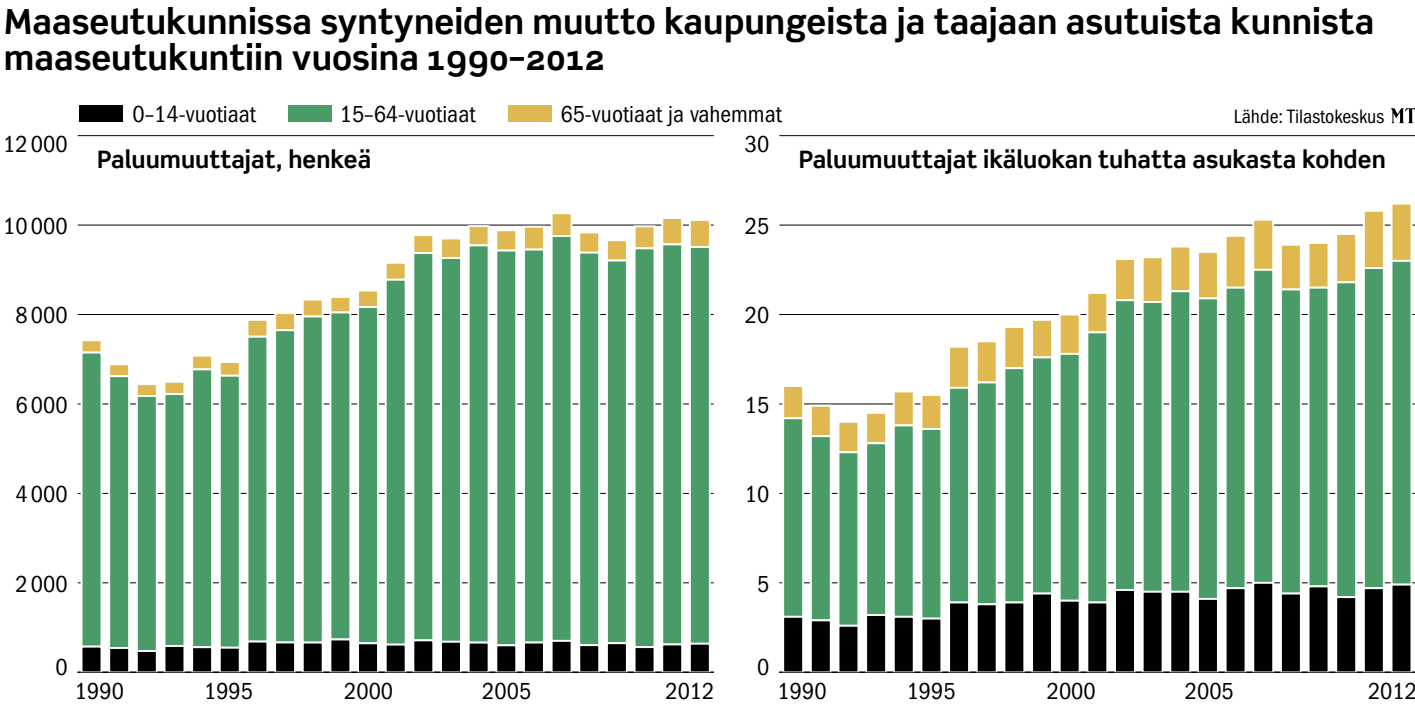
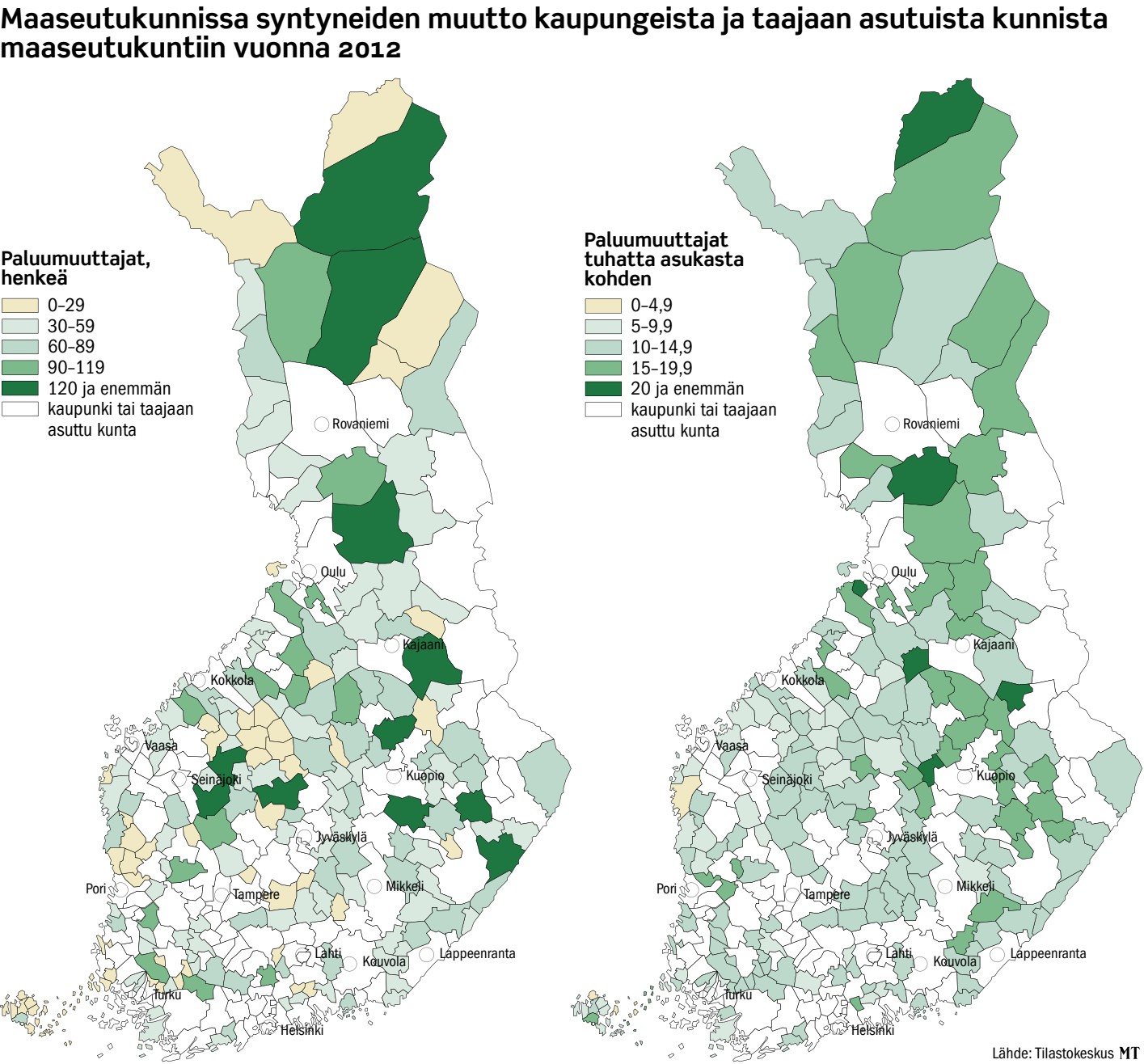
UUTISET

lääkkäiden paluumuutto maalle
yli kaksinkertaistunut

Paluumuutto maaseutukuntiin kasvaa kaikissa ikäryhmissä. Tervo, Valtimo ja Utsjoki vetivät viime vuonna suhteellisesti eniten maaseudulla syntyneitä paluumuuttajia.

Paluumuutto maaseudulle lisääntyy. Viime vuonna Suomen maaseutumaisiin kuntiin palasi kaupungeista ja taajaan asutuista kunnista 10 115 maaseudulla syntynyttä, reilu kolmasosa enemmän kuin vuonna 1990. Huippuvuosi oli 2007, jolloin paluumuuttoja oli 10 264. Taloustilanne näkyy paluumuuttoissakin: taantuma tyrehtyttää kuntien väliset muutot, mikä näkyi niin 90-luvun lamassa kuin 2008 alkanessa taluskriisissä. Tilastokeskuksen Maaseudun tulevaisuudelle laskemien tietojen mukaan alle 14-vuotiaiden paluumuuttajien määrä on noussut reilussa 20 vuodessa 11, 15–64-vuotiaiden 35 ja yli 65-vuotiaiden määrä 119 prosenttia. Tilastokeskus laski kaupungeista ja taajaan asutuista kunnista maaseudulle palaavien muutot. Paluumuutto ei siis välttämättä tarkoita paluuta synnyinkuntaan, vaan paluuta maaseudulle.

Kirje kerran vuodessa Suhteellisesti eniten paluumuuttajia houkuttelivat maaseutukunnista viime vuonna Tervo, johon palasi 28,8 ihmistä tuhatta asukasta kohden, sekä Valtimo (22,2) ja Utsjoki (21,7). Keskimäärin maaseutukuntiin palasi viime vuonna 12,4 henkeä tuhatta ihmistä kohden. Pohjoissavolaisen Tervon kunnanjohtaja Petteri Ristikangas kertoo, että kunnassa on tehty määrätietoisesti töitä paluumuuton eteen. Facebookissa tavoitellaan nuorta kaartiä. Vanhoille ter- volaisille lähtee kirje vähintään kerran vuodessa: kerrataan tonteista, työpaikoista ja muista mahdollisuuksista kunnassa. Paluumuuton tarkastelu ei anna koko kuvaa kuntien väestökehityksestä: korkeista paluumuuttoluvuista huolimatta kunnasta voi myös muuttaa paljon väkeä pois ja syntyvyys

Paluumuuttajasta Tervo tuntuu enemmän kodilta

Marika Pitkänen toivoo, että ihmiset eivät unohtaisi maaseutukylää. ”Täälläkin on elämää.” Pitkäsen perheelle tulee kesällä kolme vuotta täyteen Pohjois-Savon Tervossa. Perhe muutti Vihdistä Pitkäsen kotikuntaan, kun vanhin lapsista oli lähdössä esikouluun. Mies rakensi perheelle haaveiden talon järven rantaan. Etelä-Suomessa vastaavaan taloon ja rantatonttiin ei olisi ollut varaa. Kolmilapsinen perhe on viihtynyt Tervossa. ”Tämä on lapsille loistava, turvallinen paikka kasvaa”, Pitkänen sanoo. Mies käy lähikunnissa rakennustöissä, Pitkänen taas perusti kylälle parturi-kampaamon. ”Töitä on ollut paljon.” Pitkänen lähti Tervosta Etelä-Suomeen reilut 15 vuotta sitten töiden perässä. Sieltä löytyi mies. Nyt Etelä-Suomessa on mukava kyläillä. ”Mutta kyllä tämä tuntuu enemmän kodilta.” Tervossa on paljon Pitkäsen sukulaisia ja toinen mummola: sosiaalisesta verkosta on apua lasten hoidossa. Nuoruusajan ystäviä löytyy Kuopiosta ja Tervosta. Muutama koulukaveri on muuttanut naapurikuntiin. Miinuspuoolia Pitkänen ei paluumuutosta keksi. Lasten harrastukset mietittyvät hienan. Pitkänen myös toivoo, että lähäpalvelut säilyvät kunnassa. ”Ei ole kertaakaan tullut ajatusta, että minkähän takia tänne tuli lähdeettyä. Suosittelen lämpimästi.”

PAULA TAIPALE

Paluumuuttaja Marika Pitkänen perusti Tervoon parturi-kampaamon. Hän arvelee, että aika moni Tervosta muuttanut voisi palata kuntaan, jos löytäisi töitä. Toisaalta Kuopio ja Suonenjoki työpaikkoineen ovat varsin lähellä. ”Pidemmät välimatkat ajaa maaseudulla nopeammin.”

voi olla alhainen. Tervon väkiluku on pysynyt pitkään noin 1700:ssa. ”Kuolleisuus on tupla syntyvyyteen verrattuna. Vaatii aktiivista ponnistelua, että väkiluku saadaan pidettyä suurin piirtein ennallaan”, Ristikangas sanoo.

Mopolla mökeille Tervon markkinoinnin painopiste on nuorissa perheissä ja seniorikansalaisissa. Kärkenä ovat kaavoitetut rantatontit. Hintataso on Ristikankaan mukaan kolmasosan Kuopion järvenrantatonttien tasosta. Markkinoinnissa tukeudutaan isoon naapurin Kuopioon – siellä on työpaikkoja. Ristikangas sai viime viikolla kunniamaininnan kuntamarkkinoinnin SM-kilpailuissa. Hän kiersi viime kesänä mopolla mökkejä ja vei kesäasukkaille lahjoja. Kesäasukkaat ovat potentiaalisia muuttajia, sillä heitä on kontaktit kuntaan. ”Jalkauduin ja jalkaudun taas tänä kesänä mökeille. Näin madalletaan kynnystä tarttua hihasta kiinni.”

Saamea ja yhteisöllisyyttä Valtimon tuoreen kunnanjohtajan Leena Mustosen mielestä paluumuuton mahdollisuutta pitäisi markkinoida kunnasta lähteneille. Myös mökkiläisille markkinointi otetaan kunnassa työn alle tänä vuonna. Mustonen arvelee, että Pohjois-Karjalan Valtimolla on hyväksytään muualta tulevat joukkoon, sillä sotien aikana kuntaan tuli paljon siirtoväkeä Karjalasta. Se näkyy välittömystenä ja yhteisöllisyytenä. 2 500 hengen Valtimolle muutetaan ennen eläkepäiviä, kun elämäkokemusta on jo saatu ja paluu on mahdollista talouden ja perhetilanteen takia. 1 300 asukkaan Utsjoen vt. kunnanjohtaja Vuokko Tieva-Niittyvuopio arvelee, että Suomen ainoassa saamelaisennemmistöisessä kunnassa merkittävä syy paluumuuttoon on kieli. ”Tämän päivän nuoret saamelaisvanhemmat haluavat antaa omalle lapselleen saamenkielisen kasvuympäristön. Tämä kertoo siitä, että kunnassa ollaan onnistumassa kaksikielisten palveluiden järjestämisessä.” Myös työttömyys on ollut rajakunnassa pienempi kuin muualla Lapissa. Norjassa on tarjolla töitä opetus-, terveydenhuolto- ja sosiaalialoilla sekä rakentamisessa.

PAULA TAIPALE

VÄESTÖKEHITYS

Käänne jo 1970-luvulla

Väki vähenee maaseutukunnissa. Tämä vuoden ensimmäisellä neljänneksellä Suomen 207 maaseutumaisen kunnan väestö väheni 1 571 hengellä. Vuonna 2010 väestö väheni 4 910 hengellä, viime vuonna jo 5 686 hengellä. Syitä on kaksi: ihmisiä kuolee enemmän kuin syntyy ja muuttaa pois kunnista enemmän kuin kuntiin muuttaa. Kuolleiden määrä ylitti syntyneiden määrän Itä- ja Pohjois-Suomessa ja maakuntien reuna-alueilla jo 1970-luvulla, viimeistään 80-luvulla. Maaseutumaisissa kunnissa kaukana keskusta-alueista käänne tapahtui viimeistään 90-luvulla.

Kuolleita on maaseutumaisissa kunnissa vuosittain noin 10 000, mutta syntyneiden määrä on vähentynyt viime vuosina. Viime vuonna maaseutumaisiin kuntiin syntyi 7 593 lasta. Kunnista muuttaa pois vuosittain reilut 4 000 henkeä enemmän kuin mitä niihin muuttaa. Maahanmuutto tuo maaseutumaisiin kuntiin lisää asukkaita. Nettomaahanmuutto eli maahanmuuton ja maastamuuton erotus on maaseutukunnissa viime vuosina ollut noin 1 600 henkeä. Lähde: Tilastokeskus, Väestön ennakkotilasto ja muuttoliiketutkija Timo Aro

Lapsuusmuistot voivat rohkaista palaamaan

Paluumuuton takana ovat usein taloudelliset, sosiaaliset ja perhesyyt. Maalle palaamisen todennäköisyyttä voi nostaa myös muistijälki. Paluumuuttoa tutkittaessa on todettu, että ihmiset hakeutuvat sellaiseen ympäristöön, jossa he ovat viettäneet lapsuutensa. Kunnan ei tarvitse olla synnyinkunta, kunhan olosuhteet muistuttavat lapsuutta, kertoo porilainen muuttoliiketutkija Timo Aro. Aron mukaan maalemmuuttojen lisäksi työntekijät, jotka ovat työmarkkinoilta pois jäävät suuret ikäluokat palaavat joko kotiseudulleen tai lapsuuden oloihinsa, tai muuttavat mökilleen pysyvästi. Myös pääkaupunkiseudulla työttömäksi jääneet palaavat kotiseudulle, Aro kertoo. Maaseutukunnissa eläminen on halvempaa kuin pääkaupunkiseudulla, joten mahdollisuudet elämälaadun säilyttämiseen ovat paremmat. 2000-luvulla Suomessa puhuttiin 100 000 ihmisen maalemmuuttopotentiaalista. Siitä ei ole Aron mukaan tähän mennessä tullut näyttöä. Elinvoiman säilyttäjä Kuntien välisten muuttajien määrä on vaihdellut 2000-luvulla 250 000:sta 280 000 henkeen vuosittain. Paluumuuttajia on ollut vuosittain noin 10 000. Pientä ilmiötä on tutkittu vähän. ”Paluumuutto on keskeinen tekijä pienten kuntien elinvoiman säilyttämisen kannalta. Kuntien kannattaisi itse tutkia muuttajien rakennetta”, Aro kannustaa. Rajja Volkin ja Henna Nivalaisen 2009 valmistuneen raportin ”Väestön ikääntymiseen varautuminen – alueellinen näkökulma” mukaan synnyinseudulle muuttota harkitsee vain joka kolmas. Raportin mukaan kaupungeista maaseudulle muuttaa niin vähän ihmisiä, ettei muuttajien määrä vaikuta olennaisesti kuntien tuloihin tai palvelujen tarpeeseen. Muuttaminen alkaa 50 ikävuoden tienoilla ja saavuttaa huippunsa ennen virallista eläkeikää.

PAULA TAIPALE

Marika Pitkäsen perhe on asunut Tervossa järven rannassa kolme vuotta. Syllissä Vilma, 3.

Tuuri ja pienuus
houkuttavat takaisin

11 prosenttia entisistä työsläisistä aikoo muuttaa takaisin kotikuntansa alueelle tai on harkinnut asiaa vakavasti. Edellytyksenä on työpaikan löytäminen ja oman elämäntilanteen muutos. Kolmasosa ei aio palata. Voimistunut Töysän kylät-Leader-hanke on selvittänyt entisten työsläisten paluumuuttotahallukkuutta kyselyllä, johon vastasi huhtikuun loppuun mennessä 342 entistä työsläistä. Suurin osa heistä oli muuttanut pois opintojen perässä. Vastausprosentti oli 38,5. Eteläpohjalainen Töysä yhdistyi tämän vuoden alussa Alavuden kaupunkiin. Paluumuuttoa harkinneiden vastauksissa korostuivat esteenä tontti- ja asuntotarjonnan sekä palvelujen puuttet. Alustavien tulosten mukaan lähes puolet vastaajista piti Tuurin kauppakeskittymää vetovoimatekijänä. Muita merkittäviä vetovoimatekijöitä olivat luonto ja paikkakunnan sopiva pienuus, tilavuus ja turvallisuus. Ikääntyneille palveluita Siirtolaisuusinstituutin johtaja Ismo Söderlingin mukaan paluumuuttokyselyillä ei yleensä saada kunnista lähteneitä takaisin. ”Kysessä on elinvaihemuutto, jolloin lähtijät joutuvat hakemaan vihreää oksaa toisesta kunnasta. Tyypillisiä tällaisia muuttajia ovat opiskelijat, joiden on ’pakko’ muuttaa pois omasta pienestä kunnastaan.” Söderlingin mukaan suurten ikäluokkien paluumuuton elvyttäminen on kunnille myös haaste, sillä ikääntyvät muuttajat tarvitsevat enenevissä määrin kunnallisia palveluja. Hän vinkkaa, ettei kuntien kannata juuri kuulutella läheneiden perään. Sen sijaan kannattaa aktiivisesti tutkailla kunnassa asuvien muuttotahuja ja yrittää vaikuttaa niihin.

PAULA TAIPALE